

Завжди батько проходив до регента хору – Калішевського, вітався з ним за руку й здоровкався зі всім складом хору. Завжди батько ставав у задньому ряду тенорів і співав. Коли виконувались якісь не знайомі батькові мелодії, то Калішевський передавав йому ноти і батько співав по нотах. Він мав абсолютний слух і, як кажуть, читав ноти "з листа"..."

Характеризував Борис Сергійович і характер батька: "Батько мій мав спокійний, лагідний характер. Ми ніколи не чули сімейних сварок. Він не тільки не лаявся, а навіть ми ніколи не чули його розмов на "підвищеному тоні". Він був спокійною і аполітичною людиною. Ніколи не висловлював своїх політичних думок. Любив свою сім'ю..., любив співи і все життя вони були його кредо..."

С.Дурдуківський був публічною людиною. Часто виступав як соліст на духовних концертах, які організувала Українська автокефальна церква.

Останні роки життя, хоча вони були і голодні, і холодні для українського народу і для С.Дурдуківського, він присвятив цілком концертній діяльності, виступаючи в Києві і на периферії, як соліст і як керівник вокальних ансамблів та квартетів – спочатку квартету імені Я.Степового, а потім квартету імені 10-річчя газети „Пролетарська правда” м. Києва. Він багато зробив в галузі популяризації та розповсюдження українських народних пісень та творів українських композиторів К.Стеценка, Я.Степового, М.Леонтовича, П.Козицького, М.Вериківського та інших. Його доробок як співака і громадського діяча музичної України є добре помітним в культурній спадщині держави.

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА:

1. *Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України.* – Ф.1031 (Сергій Федорович Дурдуківський). – Оп. 1. – 16 стр.
2. *Центральний Державний історичний архів України (Київ).* – Ф. 127. – Оп. 1078. – Спр. 1861 (с. Мирівка Київського повіту Київської губернії)
3. *Пролетарська правда (Київ).* – 1933.
4. *Українська музична енциклопедія.* – К., 2006.

Дудка Т.Ю.

КРАЄЗНАВСТВО В ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В СИСТЕМІ УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ

У статті на основі узагальнення джерельної бази здійснено дослідження краєзнавчої проблематики у структурі педагогічної підготовки в університетах України досліджуваної історичної епохи. Основний сегмент статті становить аналіз концептуальних досліджень фундаторів освітнього краєзнавства, які сприяли науковій систематизації знань про свій рідний край і зробили вагомий внесок в опрацювання його теоретичних і методологічних основ.

Необхідність створення сучасної концепції освіти вимагає адекватного переосмислення значення педагогічного краєзнавства, як стержневої основи у формуванні особистісного світогляду, ціннісних орієнтацій, вихованні патріотизму та посиленні розуміння регіональної приналежності. Освітньо-краєзнавчі ідеї-цінності актуальні в контексті розв'язання як загальнопедагогічних так і наукових завдань, оскільки мають проблемно-концептуальний характер.

Обраний аспект наукового аналізу залишається мало дослідженим у психолого-педагогічній науці, філософії освіти, педагогічній теорії та історії. Вивчення проблеми генезису педагогічного краєзнавства не набуло самостійності, предметної наукової уваги, хоча перші дослідницькі і практичні пошуки сьогодні мають значний теоретичний та практичний інтелектуально-творчий потенціал.

В історико-педагогічному ракурсі окремі аспекти досліджуваної проблеми висвітлені у роботах В. Бенедюка, Н. Бескоровайного, В. Бугрія, Н. Рудницького. Теоретико-філософське обґрунтування краєзнавчих проблем сформульоване у працях В. Андрущенка, Л. Вовк, М. Костриці, С.Максименка, В. Обозного, О. Падалки, Т. Размустової та інших.

Упродовж XIX – 20-х рр. XX ст. система педагогічної підготовки фахівців в університетах України функціонувала на основі краєзнавчо-педагогічного імперативу. Така ситуація обумовлювалася:

- об'єктивними життєвими потребами вивчати особливості краю;
- появою викладачів-краєзнавців, які опрацьовували місцевий матеріал в умовах університетів та наукових товариств;
- впливом культурного вектора.

В першій половині XIX ст. професори, які викладали педагогіку в Харківському університеті, внесли чимало цінних методичних порад стосовно удосконалення змісту предметів педагогічного циклу. Їм вдалося розмежувати основні розділи педагогічних дисциплін, до яких увійшли такі: історія педагогіки, дидактика, теорія виховання.

Зокрема, досить цікаво організували аудиторну роботу професори Харківського університету – Х. Роммель, М. Лавровський і А. Валицький. Вони викладали в педагогічному інституті університету теорію та історію педагогіки. Спеціально для студентів третіх і четвертих курсів педагогіки організували педагогічні семінари, які обов'язково повинні були містити краєзнавчу складову.

Вихованці самостійно готували і зачитували реферати про педагогів їхнього краю, знайомилися з кращими засобами проведення занять у різних навчальних закладах, що знаходилися в межах їхньої губернії. Студенти 4-х курсів виконували письмові справи, де обговорювали важливі дискусійні питання дидактичного змісту [4, с. 86].

Окрім цього, професором Валицьким була розроблена спеціальна «Програма-конспект курсу педагогіки», найважливіші положення якої повинні були знати студенти.

Професор М. Лавровський читав у Харківському університеті дидактику, історію педагогіки, теорію виховання та методику викладання різних дисциплін. Відрізняється оригінальністю його науковий підхід щодо розуміння дидактики, яку він умовно поділяв

на дві частини загальну і спеціальну. До загальної увійшли такі питання: поняття навчання і зміст навчання, дидактичні вимоги до вчителя, вплив на учнів викладання різних дисциплін в т.ч. історії, географії, природничих наук.

Звітуючи про свою освітньо-краєзнавчу діяльність в Харківському університеті (1855 р.), М. Лавровський зазначав: «Прочитав історію виховання і теорію педагогіки, крім того, займав своїх слухачів педагогічними вправами. Викладання педагогіки проходило згідно з сучасним її станом, при чому кожне педагогічне положення приймалося тільки після системного аналізу педагогічних ідей просвітителів нашого краю. Такий напрямок викладання, з одного боку, знайомив слухачів з науковими здобутками, а з іншого – надавав твердості педагогічним висновкам» [1, с. 36].

Актуальні методичні поради стосовно того, яким повинно бути лекційне заняття, наводив професор Х. Роммель. Педагог зазначав, що лекція принесе максимальний результат лише в тому випадку, коли викладач, даючи нові знання студентам, формуватиме у них цілісне уявлення про можливість практичного застосування знань. У своїх працях «Дидактика і методика», «План і правила навчання та викладання в педагогічному інституті» педагог акцентував увагу на необхідності формування у вихованців «пізнавальної активності, розвитку пам'яті, розумових здібностей, фантазії, почуттів прекрасного ...» [2, с. 16]. З цієї причини, Роммель під час аудиторних занять практикував читання коротких краєзнавчих нарисів, які характеризували розташування краю, його природу, клімат та внутрішню будову. На одній з чергових лекцій педагог зачитав наступну характеристику: «Київ розташований на Дніпрі ... складається з трьох міст: старого Києва, печерської фортеці з головним монастирем та Подолу» [3, с. 108].

Можемо зробити висновок, що системність впровадження краєзнавства у навчально-виховний процес університетів України досліджуваного історичного періоду зумовлювалося об'єктивною потребою українського народу розвиватися на національно-краєзнавчому ґрунті. Викладачі були переконані, що почуття любові та поваги до рідних просторів – пропедевтичний етап формування у майбутніх фахівців національної самосвідомості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бакіров В. С. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В.С. Бакіров. – Харків: Фоліо, 2004. – 750 с.
2. Кравченко В. В. Д. И. Багалей: Научная и общественно-политическая деятельность / В. В. Кравченко. – Харьков, 1990. – 147 с.
3. Роммель К. – Д. Спогади про моє життя та мій час / К. – Д. Роммель // Україна в записках мандрівників і мемуарах (Вип. 1); Схід. Інститут українознавства ім. Ковальських; НАН України Інститут української археології та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. – Харків: Майдан, 2001. – 236 с.
4. Феофилактов К. М. Комиссия для описания губерний Киевского учебного округа / К. М. Феофилактов // Историко-статистические записки об учебно-вспомогательных училищах ун-та св. Владимира (1835–1884). – К. – 1884 – С. 1–8.

УДК 159.922.73 : 159.942

Демерс А.Е.

ОСОБИСТІСНІ ДЕТЕРМІНАНТИ АМБІВАЛЕНТНОСТІ АТИТЮДІВ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Анотація на русском языке. В статье репрезентованы теоретические и эмпирические результаты исследования, которые подтвердили, что личностными детерминантами амбивалентности социальных установок в юношеском возрасте являются доверие к себе, потребность в познании и самооффективность.

У юнацькому віці проявляється найнижча задоволеність смыслом життя, стан загальної невизначеності, і, водночас, молода людина прагне до відповідальності, хоче зрозуміти своє призначення. Важливо формувати у підростаючого покоління з протилежних оцінок, думок, подій збалансовані соціальні установки, що робить наше дослідження актуальним.

Амбівалентність (лат. *ambo* – обидва і *valencia* – сила) означає взаємовиключне переживання протилежних почуттів, думок, бажань до одного об'єкта. Амбівалентність атитюду – це властивість, що виявляється в одночасному існуванні взаємовиключних позитивних і негативних оцінок в афективній, когнітивній і поведінковій сферах особистості. Нами була створена і апробована в дисертаційному дослідженні методика “Вимірювання амбівалентності атитюдів” (2004 р.). У відповідності з теоретичними засадами західних психологів М.Занни, К.Каплана, М.Томпсон та інших нами виділена трьохкомпонентна структура амбівалентності атитюдів. К.Каплан, як математичний психолог, запропонував окрему технологію вимірювання амбівалентності: позитивні оцінки (від +1 – ледве позитивно, +2 – не повністю позитивно, +3 – позитивно, до +4 – дуже позитивно) і негативні оцінки (від -1 – ледве негативно, -2 – не повністю негативно, -3 – негативно, до -4 – дуже негативно). Згідно його формули, нами оброблялися дані респондентів [3].

Таблиця 1.

Опитувальник «Вимірювання амбівалентності атитюдів»

Компоненти атитюдів	Питання	Види атитюдів			
		Алкоголь	Паління	Дошлюбний секс	Гендерний паритет
І Афективний	п) Враховуючи лише позитивні емоції до даної проблеми, визначте свою оцінку.	+1	+1	+1	+1
		+2	+2	+2	+2
		+3	+3	+3	+3
		+4	+4	+4	+4